

Overgenomen uit: Begijnhofkrant 41 (2013) 1

Een uniek Begijnhofmuseum

Hugo Vanden Bossche

De begijnhofmuseumcollectie levert een schat aan gegevens over het leven van de begijnen. Het patrimonium omvat prachtige meubelen, een typische begijnenkast, koperen kandelaars, bedwarmers, dagelijks gebruikt eetgerei in koper en tin maar ook mooie witporseleinen serviezen en zilveren bestekken, een zilveren kom uit 1693-1694, een prachtig zoutvat (1580-1581) met een afbeelding van *Abraham offert Isaac*, één van de weinige afbeeldingen uit het Oud Testament die we in het museum vinden.

De verzameling omvat objecten die nauw verbonden waren met de taken die de begijnen op zich namen zoals linnenpersen, meelzeven en andere ‘apparatuur’ uit de hostiebakkerij en objecten gebruikt bij het kantwerken. Ook schoolgerief is er te zien; de Turnhoutse begijnen hebben meer dan 270 jaar onderwijs verstrekt. Prachtige liturgische gewaden, zoals kazuifels uit de 17de en 19de eeuw en een rochet afgeboord met Lierse(?) kant zijn tentoongesteld.

Belangrijker nog zijn de door de begijnen achtergelaten prenten, schilderijtjes en beelden die een goed beeld geven van het devotieele en mystieke leven op het Turnhoutse hof. Hierbij moet opgemerkt worden dat de meeste van de in het begijnhofmuseum aanwezige werken in de eerste plaats uitingen zijn van vroomheid die de waarnemer uitnodigen tot gebed en meditatie. Pas in de tweede plaats zijn het kunstwerken. Dit wil niet zeggen dat er geen prachtige beelden en schilderijen aanwezig zijn in het museum, integendeel.

Alleen al in de gang die de keuken verbindt met de zieken-, de grootjuffer-, de juffrouw de Boerkamer en de raadzaal, zijn heel wat mooie werkjes te vinden die verbonden zijn met het religieuze leven van de begijnen.

De levenshouding van vrouwen uit de beginperiode van de begijnenbeweging was een echo van Bernardus van Clairvaux’s beschouwingen over de noodzaak om door ascese en zelfgekozen boete tot mystieke vereniging met de Heiland te komen.

De pentekening waarop de H. Bernardus wordt voorgesteld met de passiewerktuigen toont aan dat in de 18de eeuw de begijnen de schrijver van de commentaren op het Hooglied niet vergeten waren. Deze cisterciënzer abt had, zoals later de begijnen, een bijzondere devotie voor de Maagd Maria.

In de gang hangt een schilderij uit de 2de helft van de 16de eeuw waarop O.L.-Vrouw met het Jezuskind (kopie naar Rogier Van der Weyden) staat afgebeeld. Dit is één van de vele afbeeldingen, schilderijen en beeldjes, van het Jezuskind met Maria en soms ook met de voedstervader Jozef (de H. Familie) die het museum rijk is. Een *Heilige Familie op koper geschilderd* wordt uitvoerig besproken in *Begijnhofkrant* nr. 41 (2013) 13 – 16.

Het Jezuskind bekleedde in de begijnendevotie een sleutelpositie. Jezus werd vereerd als de incarnatie van goddelijke onschuld en zuiverheid, maar vooral als de toekomstige Verlosser. Vandaar dat Jezus, zoals bij het beeldje “Triomferend Christuskind vertrappt de slang” afgebeeld wordt staande op een wereldbol met een kruis in de hand en onder zijn voeten de slang.

Ook de H. Franciscus van Assisi had een grote verering voor het Jezuskind. Bij het geboortefeest verkeerde hij, althans volgens zijn hagiograaf, Thomas van Celano, in een onuitsprekelijke vreugdevolle stemming, die zijn vreugde bij andere feestdagen overtrof.

Dit verklaart waarschijnlijk niet de aanwezigheid van het schilderij “H. Franciscus van Assisi ontvangt de stigmata” (olieverf op paneel, 17de eeuw). In de 17de eeuw hadden de Minderbroeders uit Herentals en vanaf 1650 de Turnhoutse ‘Bruine paters’ veel contacten met het begijnhof. Mogelijk hebben de begijnen via de paters Franciscus leren kennen. Misschien wisten zij dat Franciscus in het begin van de 13de eeuw grote bewondering had voor de toen nog jeugdige begijnenbeweging in de Lage Landen.

Alhoewel de begijnen een grote verering hadden voor het Jezuskind en zijn moeder ging hun grootste aandacht naar een devotie die betrokken was op het leven en lijden van Christus en de Sacramentsmystiek. In het museum vinden we aangrijpende scènes uit het lijdensverhaal van Christus.

Niet alleen bezit het museum een prachtige collectie beelden, schilderijen, ..., maar waarschijnlijk zijn er op geen enkel ander begijnhof zoveel boeken en muziekpartituren achter gebleven als op ons begijnhof. Het zou mooi zijn moesten er naast het processionale en enkele boeken uit de Mermans fondatie heel wat meer getoond worden.

Ik hoop dat het stadsbestuur deze collectie, die velen Turnhout benijden, open blijft stellen voor iedereen.

Hugo Vanden Bossche

